

Zalai Közlöny 1896.05.30. 1-2. oldal, alsó cikk

Nagy-Kanizsa város története.

Írta: HALIS ISTVÁN.

(Folytatás.)

Az 1599. évben pedig: „egy igazhitű török fogoly a kanizsai lóporos tornyot felrobbantotta s ezáltal néhány ezer keresztény disznót a pokol mélységes fenekére küldött, önmagát pedig a szintén ez alkalommal meghalt 170 muzulmán fogollyal együtt a paradicsomba juttatta.” (Fejzi.)

Vége egy 60 ezer főből álló török és tatár hadsereg, 1600 évi szeptemberben, a Kanizsa közvetlen szomszédságában levő Bajcsa erősséget elpusztítván, minden oldalról körülkerítette Kanizsa várát.

A szorongatott várnak Rudolf császár segítségére küldött 25 ezer katonát Mercoeur Fülöp lotharingiai herceg vezérsége alatt, de a vezér Szemenye táján a Mura mellett késlekedett. – Igaz ugyan, hogy miután Kanizsa kétségbeesítő helyzetét egy szökevénytől megtudta, eljött Kanizsa alá, sőt ütközetbe is bocsájtkozott többször, de végre is visszavonult s védelem és segítség nélkül itthagya a csekély várőrséget a török martalékául.

A kétségbeesett őrség szökdösni kezdett s a vár többé ellenállani nem tudván, Damad Ibrahim nagyvezér előtt kapitulált 1600. október 22-én.

Minthogy pedig a nevezetes végvárnak elvesztését mindenáron megtorolni kellett: tehát kivégezték a várőrség fejeit, mint hazaárulókat, minthogy végső kétségbeesésükben a törökkel pactáltak. Paradeiser György várparancsnok, úgy Kugler György zászlótiszt és helyettes kapitány mindegyikének levágták a jobb kezét s azután Bécsben a Hof-téren pallossal fejüket vették. Nuzs Pongrác hadbíró és főstrázsamesternek pedig előbb a nyelvét kiszakasztották, s aztán a bécsi Graben-téren felakasztották, a kitépett nyelvet a bitófára feje fölé szegezték, s holttestét 3 napig a szabadon álló akasztófán hagyták.

– Kanizsa végvárában ezután török lett az úr, s innen mint biztos fészekből hosszú kilencven esztendőig zaklatta a szomszédos vármegyék lakosait.

A keresztény sereg sokszor megpróbálta visszafoglalni Kanizsa végvárát a töröktől s az esztendők folytonos harcokban tölték el. (A többi közt az 1601. 1602. 1604. 1664. 1688. évek.)

II. Ferdinánd magyar király (még mint főherceg) 29 ezer főből álló, nagy hadsereg élén eljött (1601-ben) Kanizsára, hogy a várból kiverje a törököt.

E seregben volt 13 ezer főnyi pápai csapat, melyet VIII Kelemen pápa küldött segítségül Kanizsa várának a pogányoktól visszavételére.

Ezen hadjáratot dicsőítették az olasz és német egykorú könyvek. Pedig bizony nem volt érdemes. Ferdinánd csúfosan megszaladt a török elől, hátrahagyva ágyúit, sátrait és podgyászait. Sőt otthagya a nyomorult sebesült katonákat is minden védelem nélkül, martalékul a dühös töröknek és kitéve a rendkívül kemény tél miatt a bizonyos halálnak. A sebesült katonák (a mostani Felsőerdő és Békástói erdő között levő halmon) a főszereg háta mögött voltak sátorokban elhe-

lyezve, – és ugyanott vesztek is el rettentő nyomorúság között. Ez a hely máig is katona-temetői dűlő néven fordul elő a telekkönyvben.

Amint Fejzi írja, a keresztények mintegy ezer sátrat sok zászlót, ládát, szekeret, eleséget és hadi készletet veszítettek, s Kanizsa parancsnoka Haszán basa két hónapig éjjel nappal dolgozott, hogy a zsákmányt a várba szállíthassa.

Ferdinánd gyalázatos megfutamodására a törökök ittasok lettek az örömtől és csuhajt kiabáltak Allah dicsőítése helyett. Stambulban pedig fényes diadalünnepet rendezett a szultán a kanizsai győzelemre.

De a kanizsai törökök ellen a legerősebb ostromot Zrínyi Miklós intézte (1664-ben,) ki Kanizsától 2 órai távolságban csak kevéssel előbb (1661. évben) építtette Uj-Zerin várát a törökök fékentartására és aki soha nem lankadó eréllyel sürgette Lipót császárnál a kanizsai vár megvétele.

Zrínyi hadjárata is szerencsétlenül végződött. A keresztény sereg nemmagyar vezérei csúnyán viselték magukat. Hohenloe gróf a fű növése előtt nem akarta megkezdeni az ostromot, Strozzi Péter pedig, mihelyt hírt hallott török segítőcsapatok közeledéséről: a rögtöni elszaladást indítványozta. Hiában tiltakozott Zrínyi Miklós, hiában vágta földhöz elkeseredésében kardját hiában capicitálta a vezéreket: a keresztény hadsereg elvonult Kanizsa alul, bár a várból kiszökött keresztény foglyok hírei szerint a török várórség még legfőlebb 5–6 napig tarthatta volna magát. – (Zrínyinek a királyhoz intézett jelentése szerint – Buchtler bajor tábornokot kivéve, – sem egyetlen tábornoknak, sem egyetlen tisztnek nem volt őszinte szándéka kiverni a törököt Kanizsáról.)

De még mindaz nem volt elég. Montecuccoli gróf hadvezér a Zrínyi elleni vak gyűlöletből kiparancsolta Uj-Zerin várából az őrséget és csupán németeket hagyván benn, ezek (nyilván előleges parancsra) a Kanizsáról jött ötven török elől elfutottak és Zrínyi erős várát gyalázatosan az ellenség kezére játszották.

– Zrínyi Miklós! te ragyogó tünemény! hazánk ezeréves ünnepén halával és szeretettel adózunk emlékezetednek!

Bosnia, Horvát- és Dalmátországok zsupánjai voltak elődei a Brebiri grófok, s a török mihelyt megjelenik Európa földjén, attól fogva a Zrínyi család soha nem szűnő vitézséggel és elkeseredéssel viaskodik vele.

Mikor Zrínyi azzal foglalkozik, hogy Kanizsáról miként lehet kiverni a törököt akkor már több mint 300 esztendő óta harcol nemzetsége a törökkel.

A költő édesapja Zrínyi György is mindig Kanizsa megvétele fölött tusakodik álmatlan éjszakákon. Sohasem pihen. A kormány adós marad a hadi nép fizetésével, de Zrínyi György (éppúgy mint később fia Miklós) a magáéból fizeti őket. Saját maga beoson mint faáruuló paraszt Kanizsa várába, s kikémleli az erős várat. A török megtudja s rettegve várja támadásait a jól megerősített, ágyukkal sűrűen megrakott várfalak mögött.

A kanizsai török sokszor feldúlja Muraközt, de a Zrínyiek is verik zaklatják őt még béke idején is.

Samil basa, Kanizsa ura, egyik jelentésében keservesen panaszkodik a budai basának, hogy Zrínyi emberei sokakat leöltek.

A csáktornyai vár termei és folyosói félholdas zászlók-, görbe török kardok-, tatár kézijjak- és a töröktől elvett egyéb diadaljelvényekkel vannak dísz gyanánt túlhalmozva.

Zrínyi György a harmincéves háborúk elején meghalt 28 éves korában. Állítólag az uralkodó járvány lepte meg s ez okozta halálát de a magyar nép Wallenstein fővezért gyanúsítja, hogy megmérgezte retekkel.

Apja nyomain halad Zrínyi Miklós.

Zala és Somogy főispánja, horvát bán, kir. kamarás, főlovászmester és légrádi főkapitány volt Zrínyi Miklós a költő, kinek nemzetsége a bibliai Jáphetig visszamegy s ki nemhiában viselte a Zrínyiek híres címerét, a röpködő sasszárnyakat, mert dicső égitől, vitézségétől, zengett egész Európa, ragyogó érdemei elismerésül, önzetlen nagy szíve megjutalmazásául VII. Sándor pápa emlékpénzeket veret, és ő az egyetlen magyar vitéz, kinek tiszteletére Európa országában még életében egyházi körmeneteket tartanak.

Zrínyi Miklós Kanizsa visszavételének tervével kel fel ágyából és azzal fekszik le. A bécsi hadi tanács gyűlöli őt miként gyűlölte apját, öregapját és minden elődét.

De Zrínyi Miklós mindezek daczára ernyedetlenül zaklatja a törököket, kik egyszer majdnem elfogják, mikor a kanizsai vár alatt kémkedik 2 szolgája kíséretében. (Néhai Ipolyi Arnold püspök ennek a történeti mozzanatnak megfestését ajánlta a magyar festők figyelmébe.)

... És a hősök hősét, az édesszavú költőt, – ki a németnek naponkinti erőszakosságát látva, kétségbeesik nemzetének jövője felett s elkeseredve azt írja, hogy nincs már a magyarnak más választása, ha a német iga alul szabadulni akar, mint Amerikába vándorolni, – összeesküvéssel vádolja halálos ellensége Montecuccoli fővezér, s megidézik Bécsbe.

(Vége következik)